

วัดกุฎี

ชื่อแหล่ง วัดกุฎี
ที่ตั้ง ตำบลบางเค็ม อำเภอบางบาล จังหวัดเพชรบุรี
เส้นทางเข้าสู่แหล่ง จากอำเภอบางบาลไปตามถนนเพชรเกษม ระหว่างหลักกิโลเมตร 130-131 มีทางแยกขวาเข้าวัดประมาณ 800 เมตร
สภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม
สภาพภูมิศาสตร์ ที่ราบ
แหล่งน้ำ คลองบางเค็มไหลผ่านทางทิศใต้

ประวัติ สันนิษฐานกันว่าเป็นวัดกาจับ เป็นวัดโบราณสมัยอยุธยาตอนปลาย หรือสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งถูกกองทัพพม่าทำลาย ประชาชนได้ย้ายโบราณวัตถุบางอย่างมาสร้างวัดขึ้นใหม่ เป็นวัดกุฎีนี้

สำหรับอุโบสถไม้จำหลักกลดลาย พระครูเกษมสุตคุณ (หลวงพ่อบุญ) ครั้งเป็นเจ้าของอาวาส อำนวยการสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2473 แทนโบสถ์เก่าที่ชำรุด โบสถ์หลังเก่า ตั้งอยู่ระหว่างอุโบสถปัจจุบันกับศาลา การเปรียญทางวัดได้รักษาเจดีย์หน้าโบสถ์เดิมไว้ 1 องค์ เป็นเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสองขนาดเล็กยอดเป็นบัวกลุ่ม เจ้าอาวาสเล่าว่าแต่เดิมมีเจดีย์อยู่ 2 องค์ คู่กัน มีเสาหงส์อยู่กลาง เมื่อต้องใช้พื้นที่สร้างศาลา จึงต้องรื้อออก 1 องค์

ไม้ที่ใช้สร้างอุโบสถหลังปัจจุบันได้ขออนุญาตตัดไม้สักที่นครสวรรค์ แล้วล่องลงมาใช้เวลาตัดต่อปรุตัวไม้ 2 ปี โครงสร้างของอุโบสถต่อจากฐานปูน เป็นเครื่องไม้แกะสลักทั้งหมด โดยฝีมือช่างพื้นบ้านชาวเพชรบุรีได้แก่ พระครูเกษมสุตคุณ นายระย่อม ศรีสังวาลย์ ช่างเนือง ช่างหวาน ช่างปิ่น แจ็กโฮง และช่างเทียนหลักฐานทางด้านโบราณคดี

อุโบสถ เป็นอาคารทรงไทย ยาว 7 ห้อง กว้าง 3 ห้อง มีมุขลดยื่นออกไปทางด้านหน้าและหลังอีกด้านละ 1 ห้อง ทำพาลิโธโดยรอบมีเสารับพาลิ ทางด้านข้าง แถวละ 12 ต้น ทางด้านหน้าและหลังมีเสา 2 แถว แถวละ 6 ต้น เสาแนวนอกโดยรอบ (32 ต้น) เป็นเสาแปดเหลี่ยม ตรงแนวฝาด้านข้างมีเสาประดับฝาด้านละ 8 ต้น ด้านหน้าและด้านหลังมีเสาใหญ่และเล็กขึ้นไปรับช่อและประดับแนวฝาด้านละ 4 ต้น รวมเสาทั้งหมด 60 ต้น ภายในอุโบสถไม่มีเสา นอกจากเสารอบนอกแล้วเสาที่เหลือเป็นเสาสี่เหลี่ยม

หน้าบันทั้งสองด้าน เป็นลายสลักไม้ ด้านหน้าเป็นลายเหรียญเงินตรามงกุฎ สมัยรัชกาลที่ 4 มีภาพป่าประกอบ ด้านหลังเป็นลายเหรียญเงินตราแผ่นดินสมัยรัชกาลที่ 5 มีกระหนกเปลวประกอบ

หลังคามุงกระเบื้อง สลักสี่เป็นตัวอักษร ระบุ พ.ศ. 2473 เครื่องล่ายองไม้แกะสลักประดับ

กระฉก

ฝาเป็นไม้แกะสลักทั้งหลัง แกะสลักเป็นห้องภาพรวม 20 ห้องภาพ ฝาด้านข้าง ข้างละ 7 ห้อง ด้านหน้าและหลังด้านละ 3 ห้อง ขนาดเท่า ๆ กัน กว้าง 3 เมตร สูง 6 เมตร แต่ละห้องจัดสัดส่วนภาพสลักเป็น 2 ตอน

ผนังด้านหน้า มี 3 ห้องภาพ ดังนี้ **ห้องภาพขวา** ตอนล่างเป็นประตู บานประตูแกะสลัก ภาพจับยักษ์กับลิง มีลายกนกประกอบ สอดแทรกภาพสัตว์ต่าง ๆ สองข้างช่องประตูเป็นภาพทหารแขกอาสาถือตะบอง ข้างซ้ายเป็นรูปคางคาวบิน มีทหารยืนถืออาวุธอยู่ 2 ข้าง เหนือขึ้นไปเป็นภาพทศชาติ เรื่องกฐินที่ตอปปราบงู

ห้องภาพกลาง ตอนล่างเป็นเรื่องทศชาติเรื่องพระมหोสถ ตอนศึกจูณี ตอนบนเป็นเรื่องเนมิราช

ห้องภาพทางซ้าย ตอนล่างเป็นประตุมิภาพจับมนุษย์ยักษ์ บานละ 2 คู่ และลายเครือเถา ฐานลายมีภาพสัตว์ต่าง ๆ สองข้างช่องประตูเป็นรูปทหารแต่งกายเต็มยศถือปืน สองข้างซุ้มประตู เป็นภาพคางคาวบินและทหารถือหอกสามง่าม ตอนบนเป็นภาพทศชาติเรื่องสุวรรณสาม ตอนปิลักษณ์แฝงศร

ผนังด้านข้าง (ด้านทิศเหนือ) **ห้องภาพแรก** ท่อนล่างเป็นช่องหน้าต่างและเป็นลายเครือเถา ใบไม้ ฐานลายเป็นภาพคนเล่นกลองยาว สองข้างช่องหน้าต่างเป็นภาพปากกล้วย ต้นขนุน แทรกภาพสัตว์ ตอนบนเป็นเรื่องมหาชาติกัณฑ์ทศพร

ห้องภาพที่ 2 บานหน้าต่างเป็นลายกระหนก มีหัวนาคและเทพนมอยู่ในพื้นลาย ฐานลายเป็นภาพก้อนเมฆ สองข้างช่องหน้าต่างเป็นต้นโพธิ์ มีลิงโต้อยู่ตามต้น ตอนบนเป็นเรื่องมหาชาติกัณฑ์หิมพานต์

ห้องภาพที่ 3 บานหน้าต่างเป็นลายเครือเถา ฐานลายเป็นภาพป่า เขามอ สองข้างหน้าต่างมีต้นหญ้า ต้นชิต ต้นมะตาดใหญ่ ตอนบนเป็นเรื่องมหาชาติกัณฑ์ทานกัณฑ์

ห้องภาพที่ 4 บานหน้าต่างเป็นลายกระหนกเปลว ก้านขด ซ่อลายเป็นนางฟ้า ฐานลายเป็นเขามอ สองข้างหน้าต่างเป็นต้นมะไฟ แทรกภาพสัตว์ เช่น ลิง ชะนี เสือ ตอนบนเรื่องพระเวสสันดร

ห้องภาพที่ 5 บานหน้าต่างเป็นลายเครือเถาก้านขด แทรกภาพสัตว์ เช่นกระรอก นกฮูก ซ่อลายเป็น คนธรรม์ครึ่งตน ฐานลายเป็นเขามอ สองข้างช่องหน้าต่าง เป็นต้น สาแถ ตอนบนเป็นเรื่องมหาชาติกัณฑ์ชูชก

ห้องภาพที่ 6 บานหน้าต่างเป็นลายก้านขดหัวนาค กลางลายเป็นลายใบเทศ ฐานลายเป็นลายป่า เขามอ สองข้างหน้าต่างเป็นต้นกุ่ม แทรกภาพสัตว์ เช่น ลิง นก งู เสือ ตอนบนเป็นภาพมหาชาติกัณฑ์จุลพน

ห้องภาพที่ 7 บานหน้าต่างและเป็นลายป่าเขา และสัตว์ เช่น นก ลิง กระรอก ราชสีห์ สองข้างหน้าต่างเป็นภาพต้นหว่า แทรกภาพ ลิง นก ตอนบนเป็นภาพมหาชาติกัณฑ์มหาพน

ผนังด้านหลัง ห้องภาพแรก ท่อนล่างบานประตูเป็นภาพป่าเขา ฐานลายเป็นเขามอ มีฤาษี มีสระบัวมีสัตว์นานาชนิด สองข้างประตูเป็นภาพทหารยืนยาม ตอนบน ภาพทศชาติ เรื่องพระจันทกุมาร ตอนหัวสลักกลองมาทำลายพิธีบูชาญ

ห้องภาพกลาง เป็นเรื่องพระถังซำจั๋งทั้ง 2 ตอน

ห้องภาพสุดท้าย บานประตูเป็นภาพป่าเขา ตอนบนเป็นภาพป่าเขา มีถ้ำ ลิง ฤาษี ชะนี นก ตอนกลางเป็นภาพภูเขา ป่า มีนกยูง กวาง นายพราน ตอนล่างเป็นภาพสระบัว ภาพป่า บานประตูนี้สะท้อนสภาพป่า สองข้างประตูเป็นภาพทหารยืนยามแต่งตัวสมัยใหม่ ตอนบนเป็นภาพทศชาติเรื่องพระนารอท

ผนังด้านข้าง (ด้านทิศใต้) **ห้องภาพแรก** บานหน้าต่างเป็นภาพป่าเขา ลายเดียวกับบานหน้าต่างห้องภาพที่ 7 สองข้างหน้าต่างเป็นสภาพต้นโพ แทรกภาพลิง เสือ ตอนบนเป็น เรื่องมหาชาติกัณฑ์กุมาร

ห้องภาพที่ 2 บานหน้าต่างหายไป ราว พ.ศ. 2516 สองข้างคล้ายต้นมะเดื่อ ตอนบนเป็นเรื่องมหาชาติกัณฑ์มัทรี

ห้องภาพที่ 3 บานหน้าต่างลายเดียวกับห้องภาพที่ 5 ที่อยู่ตรงกัน สองข้างหน้าต่างเป็นต้นไม้ใบใหญ่ ตอนบนเป็นเรื่องมหาชาติกัณฑ์สักกบรรพ์

ห้องภาพที่ 4 บานหน้าต่างหายไป สองข้างหน้าต่างเป็นต้นไม้ใหญ่ ด้านขวาเป็นภาพพรานแบกปืนเดินป่า ด้านซ้ายเป็นภาพลิง ตอนบนเป็นเรื่องมหาชาติกัณฑ์มหาธาธา

ห้องภาพที่ 5 บานหน้าต่างและเป็นลายเครือเถา ฐานลายเป็นเขามอ มีเสื่อ กระต่าย เก้ง สองข้างหน้าต่างเป็นต้นลำทม ตอนบนเป็นภาพมหาชาติกัณฑ์ฉกษัตริย์

ห้องภาพที่ 6 บานหน้าต่างเป็นลายกระหนกเปลว ฐานลายเป็นเขามอ สองข้างหน้าต่างเป็นต้นไม้ใหญ่มีผลคล้ายชมพู แทรกภาพชีวิตในป่า ตอนบนเรื่องมหาชาติกัณฑ์นครกัณฑ์

ห้องภาพที่ 7 บานหน้าต่างหายไป สองข้างหน้าต่างเป็นภาพต้นไม้ต่างชนิดกัน ทางขวาเป็นต้นไม้ใบใหญ่ยาว แทรกภาพชีวิตสัตว์ ทางซ้ายเป็นต้นไม้ แทรกภาพสัตว์มีนกกยูง กวาง

ด้านบนอกอุโบสถมีซุ้มเสมา ปีกเสมาขนาดใหญ่และหนา จำหลักจากหินทรายสีแดง ส่วนบนกว้างยอดแหลม แล้วเรียวคอดลงมาเป็นเอวเสมา ทำรูปตัวเหงาและตัดตรงลงเป็นขอบสี่เหลี่ยม (แผ่น) ตัวเสมา

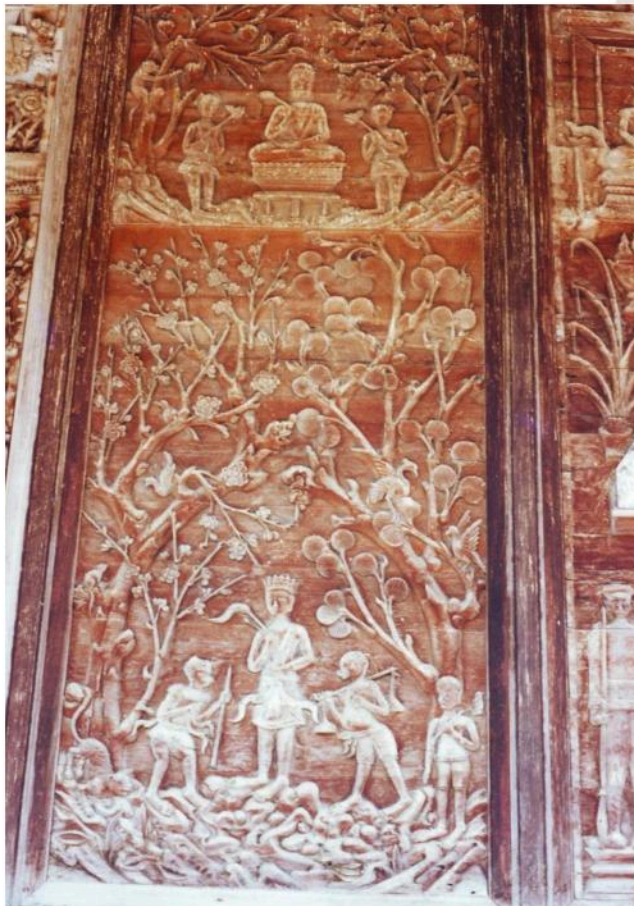

ภาพประกอบ :

เสมาวัดกุฎี เป็นเสมาหินทรายแดงขนาดค่อนข้างใหญ่และหนา สลักลายที่อก ท้อง และแท่นเสมา

ฝาผนังด้านหลังสลักเป็นเรื่องพระถังซัมจั๋ง

ฝาด้านนอกอุโบสถ วัดกุฎีบางเค็ม
เป็นไม้แกะสลักที่ผนังด้านหน้าเป็นเรื่องทศชาดก
ใต้ภาพมีคำบรรยายบอก

บานประตูะโบสถวัดกุฎี
เป็นไม้แกะสลักประดับกระจกสี